

Inledning

I Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2022–2027 finns Åtgärd 1 (ny för denna cykel) som handlar om förvaltningsövergripande planering. Syftet med en förvaltningsövergripande planering är att identifiera förutsättningar som gäller för samtliga vattenmiljöer inom de av- och tillrinningsområden som finns inom kommunen där det behövs åtgärder för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Planeringen ska bedrivas i samverkan med berörda utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. I de fall avrinningsområdet berör flera kommuner kan det vara nödvändigt att starta mellankommunala samarbeten för att driva arbetet framåt. Kommunen bör därför genomföra samverkan och se över var synergieffekter av åtgärder kan finnas.

Idag bedrivs en samverkansgrupp i syfte att arbeta med att förbättra den ekologiska statusen i avrinningsområdet Kolbäcksån. Gruppen består av Hallstahammars, Surahammars, Fagersta, Smedjebacken och Ludvika kommuner samt Mälarens vattenvårdsförbund. Samverkansgruppen har organiserat årliga träffar - en digital och en fysisk – för att utbilda och inspirera politiker, tjänstemän och andra aktörer inom olika vattenteman. De träffar som hittills genomförts har varit mycket uppskattade och en bra form för att förmedla vikten av vattenförvaltningsarbetet över kommungränser. Samverkansgruppens arbete har bland annat även resulterat i anställningen av en åtgärdssamordnare för Kolbäcksån

Vad är Samverkan Kolbäcksån?

Under hösten 2021 arrangerade LIFE IP Rich Waters en workshop med fokus på vattenplanering. Hallstahammars kommun presenterade behov av att arbeta utifrån miljökvalitetsnormerna i sin översiktsplan och behov av en sammanhållande vattenplanering för avrinningsområdet för Kolbäcksån. Projektidén resulterade i att Mälarens vattenvårdsförbund och Rich Waters under 2022 tog fram ett underlag för projektutveckling och samverkan kring vattendraget.

Underlaget som togs fram låg sedan till grund för en ansökan om medel från LOVA för en heltidstjänst för en åtgärdssamordnare. Hallstahammar, Fagersta och Surahammar sökte och beviljades medel och sedan september 2023 är åtgärdssamordnaren på plats och arbetar. Projektet innebär anställning av en åtgärdssamordnare på 100 procent under tre år som fokuserar arbetet på att minska närsaltbelastningen från främst jordbruksmark till vattenförekomster i Kolbäcksåns avrinningsområde. Åtgärdssamordnarens roll är att planera och etablera kontakter med berörda markägare och verksamhetsutövare, dra igång fysiska åtgärder och vara ett stöd vid bidragsansökningar för genomförande. En annan viktig roll är att skapa ett bredare och långsiktigt engagemang kring vattenfrågor med samverkan med exempelvis lokala LRF-föreningar och Kolbäcksåns vattenförbund, men även andra aktörer som är viktiga i vattenarbetet.

Tillsammans med kommunerna och åtgärdssamordnaren arrangerade Mälarens vattenvårdsförbund och LIFE IP Rich Waters en digital utbildningsdag om vattenfrågor kopplat till Kolbäcksån, med sikte på politikerna i kommunerna. Utbildningen hölls i oktober 2024, och samtliga kommuner längs Kolbäcksån hade representant på plats, totalt deltog 30 personer.

Den 3 maj 2024 arrangerades en fältdag med information samt besök i vattenparken i Smedjebacken. Arbetet planeras fortsätta med utbildning, information och åtgärder i ett samarbete mellan Mälarens vattenvårdsförbund och åtgärdssamordnaren. En gång per år ska gruppen anordna en digital informations- och utbildningsdag för politiker och tjänstepersoner, och en gång om året ska man ses fysiskt, i fält. Målet är att åtgärdssamordnaren i Hallstahammar succesivt ska kunna ta över ansvaret för samverkansprocessen. Under 2025 planeras en ny fältträff som ska äga rum i Ängelsberg i maj.

Åtgärdssamordnarens arbete har genom samverkansgruppen och de träffar som administrerats blivit stöttad i att utföra konkreta åtgärder, som en förundersökning kring om det råder förhöjd internbelastning i sjön Trätten, ett pågående projekt för framtagandet av vattenvårdsplaner för tre bäckar och uppförandet av en våtmark i Kolbäck. Man har även sökt andra bidrag som dessvärre inte har godkänts som tex anläggande av en våtmark vid Vinbäcken.

Inbjudan till informationsträff med studiebesök

Den 3 maj besöker vi den nya vattenparken för vattenrening i Smedjebacken.

Åtgärdsamordnaren Emelie Lindholm berättar om nya projekt och kommande utmaningar kring Kolbäckens.

Arrangörer är kommunerna längs Kolbäckens tillsammans med Mälarens vattenvårdsförbund och LIFE IP Rich Waters.

Varmt välkomna till en inspirerande dag!

Bild på vattenparken. Foto: WRS

För vem?

Politiker och tjänstepersoner som berörs av vattenfrågor i Smedjebacken, Ludvika, Fagersta, Norberg, Surahammar och Hallstahammars kommuner.

Tid och plats

Fredag 3 maj kl. 9.30 – 14.00

Smedjebackens Folkets hus samt guidning i Smedjebackens nya vattenpark.

Anmälan senast 26 april

För anmälan använd [webbformuläret](#).

Övrigt

Kostnadsfritt, förmiddagsfika och vegetarisk lunch ingår.

I anmälan kan du även meddela allergier eller specialkost.

Kontakt

Bild 1: Inbjudan till informationsträff

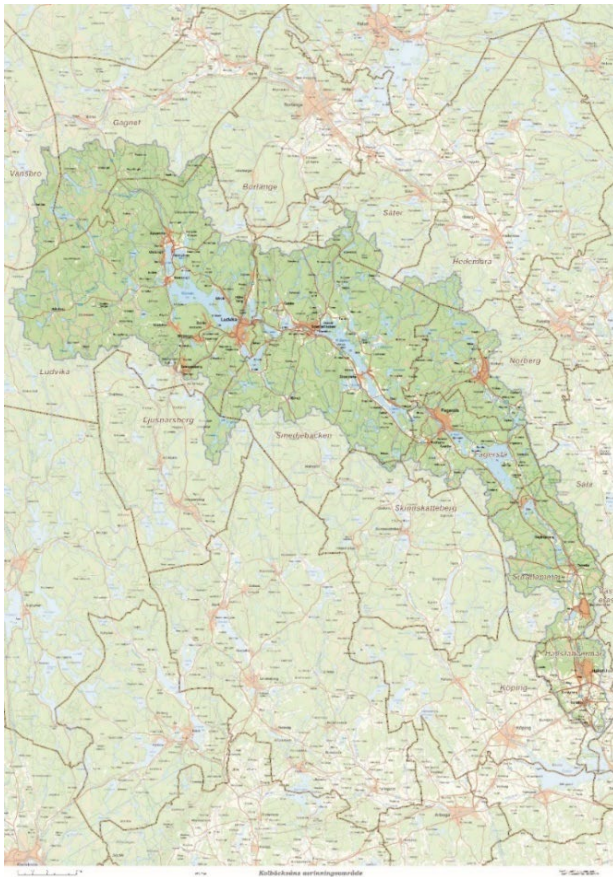
Bild 2: Fältträff vid vattenparken i Smedjebacken.

Varför Kolbäcksån?

I Kolbäcksån finns idag problem med både övergödning, konnektivitet (vandringshinder), miljögifter och klimatförändringar och de strandnära kommunerna riskerar att inte uppnå de krav som ställs i vattendirektivet. Behovet av förbättringsåtgärder är stort och idag finns inget övergripande samarbete för att koordinera åtgärdsarbetet. Det står klart att de åtgärder som görs i området inte bara behöver bli fler, utan också behöver ha stor effekt. Det som händer på en plats kan påverka övriga delar av ån, och en god samverkan kan därför vara nyckeln till att uppnå kraven i vattendirektivet. Det finns också ett behov att kunna kommunicera vattnets värde inom kommunerna och med medborgare.

Kolbäcksåns avrinningsområde är 3118 km² och ligger inom Norrströms huvudavrinningsområde. Vattensystemet har sina källor i Dalarnas län och mynnar ut i västra Mälaren i Västmanlands län. Vid utloppet ur Väsman har Kolbäcksån en medelvattenföring på 27 m³/s, och ån står för Mälarens näst största tillflöde. Avrinningsområdet omfattar tre län (Dalarnas län, Västmanlands län och Örebro län) och 14 kommuner. Kolbäcksån rinner genom de fem kommunerna Ludvika, Smedjebacken, Fagersta, Surahammar och Hallstahammar. Inom Kolbäcksåns avrinningsområde finns det 136 ytvattenförekomster, varav 44 är sjöar och 92 är vattendrag. Dessutom finns det 27 grundvattenförekomster. Avrinningsområdet utgörs till 78% av skogsmark, men längs systemet finns inslag av jordbruksmark och diverse tätorter. Totalt används cirka 4% av marken i avrinningsområdet av jordbruk och dessa marker är till stor del lokaliserade längs med Kolbäcksån huvudfåra. Drygt 75 000 personer bor inom avrinningsområdet, och av dessa är det cirka 65 000 som bor i tätort och cirka 10 000 som bor på landsbygden.

Problemen som kommunerna står inför inkluderar: Brist på övergripande planering för Kolbäcksån. Bristande samordning mellan kommuner längs ån för vattenplanering och samordnade åtgärder. Bristande kompetens och resurser för vattenplanering (vattenplanerare för kommunen). Kolbäcksån når inte god vattenstatus enligt EU:s vattendirektiv.

MÄLARENS
VATTENVÄRDSFÖRBUND

ARBETSMATERIAL

KOLBÄCKSÅNS AVRINNINGSSOMRÅDE - MILJÖTILLSTÅND OCH VATTENVÅRDSARBETE

Underlag för projektutveckling och samverkan kring vattendraget

Bild 1: Karta över Kolbäckens avrinningsområde

Bild 2: Rapport Kolbäckens avrinningsområde - miljötillstånd & vattenvårdsarbete

Upplägg

I Samverkan Kolbäcksån träffas företrädare för all sex kommuner samt Mälarens vattenvårdsförbund varannan månad (digitalt) för uppdatering om vattenarbetet i kommunerna samt för att planera de gemensamma träffarna med politiker och andra. Två gånger per år ordnas en större träff. Under hösten ska träffen vara digital och under våren arrangeras en fältträff någonstans i Kolbäcksåns avrinningsområde.

Fördjupad samverkan och kunskapsutbyte

Under åren har kommunerna lärt sig om förutsättningarna i de olika delarna av avrinningsområdet och har lärt sig om utmaningarna i de olika kommunerna. Tre av kommunerna har sökt medel för åtgärdssamordnare och sex av kommunerna har sökt gemensamma medel från LOVA för att kunna finansiera en fortsättning på Samverkan Kolbäcksån. Under de digitala och fysiska träffarna har fakta om kommunerna presenterats, politikerna har utbildats om vattenförvaltningen och deltagarna diskuterat gemensamma utmaningar.

De träffar som kommunernas samverkansgrupp hittills har arrangerat har lett till kunskapshöjning hos samtliga deltagare och en förbättrad samverkan mellan kommunerna. Genom att deltagare har fått en ökad kunskap och engagemang kring de olika utmaningar som finns för att förbättra vattenkvaliteten i Kolbäcksån har det medfört en positiv inställning till att vidare utföra konkreta åtgärder. Samverkan ligger som grund för att resultat ska uppnås på lång sikt genom att engagera och öka åtgärdstakten för åtgärder som ska förbättra vattenkvaliteten.

Resultat

Projektet visar att det är möjligt och meningsfullt att samverka kring ett avrinningsområde. Dock så är det viktigt att påpeka att det var tack vare resurser Rich Waters och Mälarens vattenvårdsförbund som denna samverkan kom igång. Mälarens vattenvårdsförbund fortsätter att stötta Samverkan Kolbäcksån. Utan ett externt stöd måste någon en av kommunerna ta ledningen i processen för att sedan dela på ansvaret med de andra kommunerna. Detta ställer stora krav på samverkan och kontinuitet. Den LOVA-ansökan som resulterade i medel för fortsatt samverkan för perioden 2025-2028 visar att handläggarna på länsstyrelserna i Västmanland och Dalarna ser fördelarna med projektet. Det är också ett medskick till andra avrinningsområden där man vill samverka, att det finns medel att söka som kan stötta processen.

Modell för samverkan

Samverkan Kolbäcksån kan fungera som modell för andra platser som står inför liknande utmaningar. De som bjudits in till mötet är kommunekologer, vattenstateger och åtgärdssamordnare, men inbjudan har även gott ut bredare och i arbetsgruppen har representanter för kommunledning och affärsutveckling suttit med.

Nya projekt

Under 2024 avslutades projektet LIFE IP Rich Waters vilket innebär att projektet inte längre kan finansiera fältträffarna för samverkansgruppen. Under slutet av 2024 sökte kommunerna samt Mälarens vattenvårdsförbund därför finansiering från LOVA via länsstyrelserna i Västmanland och Dalarna för samverkansgruppen ska kunna fortsätta arrangera träffar, säkerställa fortsatt samverkan och möjliggöra genomförande av fler vattenvårdsåtgärder. Projektet Samverkan Kolbäcksån vill ta vid där finansiering av det nuvarande projektet tagit slut och arbeta för att förbättra vattenkvaliteten och uppnå miljökvalitetsmålen i Kolbäcksån och dess avrinningsområde. Detta ska ske genom att fortsätta hålla i två träffar per år, och med målet att det ska utföras en åtgärd på en plats inom Kolbäcksåns avrinningsområde varje år.

Mentimeter

Framtida möten: Vad ska dessa handla om?

24 responses

Bild: Mentimeterfråga till gruppen som medverkade den 3 maj 2024, deras svar i färg.